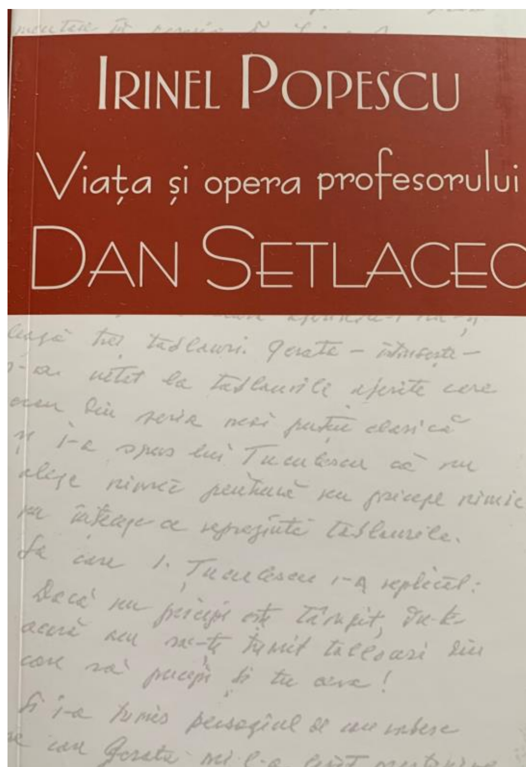
Journal of Surgery
[Jurnalul de Chirurgie]

Recenzie Open Access

VIAȚA ȘI OPERA PROFESORULUI DAN SETLACEC

IRINEL POPESCU

La Editura Academiei Române și RAO a apărut recent, sub semnătura acad. Irinel POPESCU o nouă carte ce cuprinde 330 pagini, intitulată VIAȚA ȘI OPERA PROFESORULUI DAN SETLACEC, o monumentală figură a medicinei românești.

Structurată în patru mari capitole, acestea urmăresc: biografia marelui profesor, cariera medicală, opera impresionantă prin conținut, nu prin număr de pagini, și activitatea de formator, căci nu puțini sunt aceia care au strălucit, la rândul lor în medicină, cu urmași care au devenit binecunoscuți în țară și peste hotare.

În **prefața** volumului, prof. dr. Irinel Popescu motivează ideea apariției acestei cărți, considerând că trebuie să existe un cult pentru înaintași. De fapt, autorul reia o nobilă tradiție a marilor profesori care au scris despre mentorii lor, cum au fost Th. Burghele care a scris ,,Viața și opera academicianului Nicolae Hortolomei” și Ion Făgărășanu care a lăsat posterității cartea ,,Ernest Juvara, omul și opera”. Este o șansă să te formezi la asemenea școli cu astfel de profesori, și Irinel Popescu a avut acest privilegiu. Dan Setlacec ca și Ion Juvara, (de altfel, prieteni nedespărțiți), care au trăit din plin nedreptățile comunismului au fost niște

coloși în chirurgie și au devenit pilonii chirurgiei românești moderne, care au avut nu numai viziune, dar și un talent înnăscut de mentori, formatori pentru generațiile de chirurgi izolate de progresele Occidentului prin cortina de fier. Autorul își face o datorie de onoare față de ilustrul său predecesor, scriind despre acesta, crezând pe bună dreptate că acest volum este necesar generațiilor de astăzi și celor viitoare de medici, *care nu trebuie să uite pe umerii cui s-a clădit medicina românească.*

Profesorul este descris cu admirație ca o personalitate cu farmec, cu o cultură enciclopedică rar întâlnită, cu o cunoaștere profundă o istoriei și a civilizației omenești; ca om, dispunea de o mare generozitate, poseda un formidabil simț al umorului și avea prieteni în lumea scriitorilor, a artiștilor, a prelaților și a medicilor care îl iubeau necondiționat.

Dar înainte de toate profesorul Dan Setlacec a fost un mare dascăl, un formator de școală, cu principii corecte și sănătoase, discipolii recunoscând că toate progresele care s-au realizat la Clinica de Chirurgie generală de la Fundeni, devenită faimoasă în anii ce au urmat (transplantul hepatic și dezvoltarea chirurgiei hepatobiliopancreatice, chirurgia laparoscopică și robotică) se datoresc marelui profesor și, în special, școlii pe care a format-o. Ca în jurământul lui Hipocrate, maestrul a fost considerat de tânărul de atunci, Irinel Popescu, drept un părinte chirurgical care a dovedit corectitudine la examenul dur de rezidențiat și care l-a primit cu sufletul deschis în clinică, la început ca asistent, urmând o perioadă de formare binecuvântată de aproape 30 de ani.

Biografia profesorului este prezentată de la originile sale moldave, fiind amintită familia de intelectuali din care provenea, care i-a oferit o educație aleasă; au urmat copilăria și adolescența petrecute în perioada interbelică în București, la școli performante, cu dascăli bine pregătiți ce credeau în menirea lor. Și-a continuat studiile universitare și ale Internatului efectuate în perioada grea a războiului, dar sub îndrumarea unor mari profesori. A devenit preparator la Colțea, considerat „leagănul chirurgiei românești”, condusă în acea perioadă de Nicolae Hortolomei, născut la Huși care a format o vestită școală de chirurgie la primul spital din Principate. Prima dragoste a lui Dan Setlacec, considerat pionier al chirurgiei cardiace i-a fost insuflată de maestrul său în perioada celor 11 ani petrecuți la Colțea, în care romantismul vârstei s-a împletit cu seriozitatea studiului. Din 1960 viața profesorului s-a împlinit cu apariția celui mai performant și nou spital din București, Fundeni, participând practic la nașterea lui. Delegat de Voinea Marinescu să conducă două secții, anume: Clinica de Chirurgie generală și de Chirurgie cardiacă, pe care a constituit-o ca nouă specialitate, profesorul Dan Setlacec și-a pus tot entuziasmul tinereții în munca de dotare și de aducere a unui personal medical adecvat în vederea ființării celei mai performante clinici românești. Marele profesor a rămas cu un imens regret legat de chirurgia cardiacă și vasculară care va fi condusă ulterior, peste ani de un profesor venit de la Tg Mureș, dar chirurgia cardio-vasculară practicată cu un veritabil curaj, cu o plăcere rară, i-au adus mari succese în operații foarte dificile în torace și abdomen. De fapt, biografia marelui profesor se împletește cu evoluția Spitalului Fundeni, devenit rapid bază clinică a Institutului de Perfecționare Medicală, dotat cu laborator de chirurgie experimentală, platou tehnic performant, cămine pentru specialiștii care se formau și veneau periodic la perfecționare. Ulterior, spitalul ajunge *nava amiral a medicinii românești*, a cărui activitate este legată și de Institutul Oncologic apărut între

timp; în final, este primul spital devenit Institut clinic, cu o bază modernă, de succes, în cercetare. De la bun început, profesorul a cultivat spiritul de echipă, fapt ce explică performanțele de la Fundeni. Fiind mentorul multor generații de chirurgi răspândiți în toată țara în rețeaua de bază a MS care au alcătuit *Școala Profesorului Dan Setlacec*, profesorul le-a dăruit odată cu meșteșugul chirurgical și responsabilitatea față de viața pacienților, lucru ce i-a făcut să se mândrească de recunoașterea ,,discipol al marelui profesor Setlacec".

Prof. Irinel Popescu amintește și detalii legate de relațiile sincere, curate, de prietenie adevărată, într-o perioadă cenușie, cu personalități ca Dan Gerota, Ion Juvara, George Litarczek, Dan Tulbure, familia Oproiu, Gheorghe Jovin, Martin Constantinescu, Bradu Fotiade, Dan Făgărășanu, Andrei Pleșu.

Cariera medicală s-a suprapus peste cariera profesională chirurgicală căreia profesorul i-a dedicat întreaga viață. Istoria carierei sale a fost istoria clinicii de Chirurgie generală de la Fundeni care, prin activitatea sa, a fost și este un model de neegalat.

Capitolul este important pentru rezidenții care au îmbrățișat una din cele mai frumoase specialități medicale - chirurgia; ei trebuie să înțeleagă de la început ce înseamnă viața de chirurg. Există o disciplină și un mod de viață caracteristice chirurgului care nu se pot însuși decât prin contactul nemijlocit, zilnic, cu bolnavul, sub îndrumarea continuă și de durată a unui maestru, cum a fost profesorul Dan Setlacec; dar e vorba, în mod categoric, și de dorința de perfecționare continuă. Profesorul Dan Setlacec a arătat cum trebuie învățată munca în echipă, deoarece chirurgul trebuie să opereze împreună cu alți specialiști, în blocul operator, el trebuie să colaboreze, ba chiar să ,,negocieze" cu anesteziștii; colaborarea a devenit indispensabilă, semnificând munca împreună, nu doar lucrul în comun. Costul ridicat al asistenței chirurgicale face din chirurg un militant în politica de sănătate, de care depinde dezvoltarea acestei ramuri importante a medicinei și, implicit, sănătatea oamenilor. Chirurgul trebuie să-si dezvolte simțul dialogului și profesorul avea acest dar, indiferent de interlocutor: bolnavi, colegi, studenți, reporteri sau scriitori. Relația între chirurg și pacient rămâne primordială, însemnând: a asculta, a explica, a opera, a dărui. Arta dialogului este indispensabilă, deoarece chirurgul atinge viața în dimensiunea sa cea mai concretă. Profesorul Irinel Popescu a recunoscut că el însuși, a învățat de la Dan Setlacec că pentru a fi un bun chirurg, inteligența contează mai mult decât mâinile și calitățile umane mai mult decât îndemânarea. Chirurgia înseamnă onoare, muncă fără limită, dorință de perfecționare continuă. Autorul cărții și-a exprimat mândria că este produsul exclusiv al școlii al chirurgie românești, care de la început a fost o școală europeană.

Opera științifică a Profesorului Dan Setlacec, definită simplu prin ,,valoare" a fost rezultatul exclusiv al experienței clinice dobândite în ani buni de activitate chirurgicală complexă. Experiența clinică deosebită și bogată, postura de președinte al Societății de Chirurgie și mai ales dorința de a transmite cunoştințele s-au tradus în monografii monumentale, obligatorii la examene; reprezentative sunt **Chirurgia stomacului** (I. Juvara, D. Burlui, D. Setlacec), **Chirurgia căilor biliare extrahepatice** (I. Juvara, D. Setlacec, D. Rădulescu, S. Gavrilescu). Extrem de utilă a fost seria de monografii de la Editura Medicală, Studii clinice -Seria Chirurgie, în cadrul căreia au apărut volume valoroase semnate de colectivul condus de marele

profesor: **Polipi și polipoze recto-colonice, Tumorile intestinului subțire, Tumori retroperitoneale primitive, Patologia chirurgicală a glandelor suprarenale** (împreună cu E. Proca), **Hipertensiunea portală prin obstacol presinusoidal, Complicații severe postapendicectomie**. Să nu uităm că profesorul a pus bazele anesteziei moderne (**Anestezia. Probleme teoretice și practice** N. Hortolomei, G. Litarcczek, V. Marinescu, D. Setlacec -1957) și că primele lucrări apărute în reviste de specialitate au fost de chirurgie cardiacă și vasculară. Desigur, capitole grele de patologie din 1974 până în 1989 au fost publicate de Dan Setlacec în volumele naționale coordonate de Th. Burghele (Ocluzii intestinale, patologia mezourilor) de Panait Sârbu (Chirurgia glandei mamare), de E. Proca, I. Chiricuță, R. Păun.

Prof. Irinel Popescu, apropiat colaborator și aplecat spre cercetare asemenea mentorului său, a realizat o sinteză a celor 53 lucrări publicate de marele profesor, la majoritatea fiind coautor.

Marii chirurgi ai lumii au avut întotdeauna preocupări privind istoria medicinei. Dan Setlacec nu s-a dezmințit și a publicat două volume de **Medicină Românească - Medicină Europeană**, în care a demonstrat clar că de la început medicina din țara noastră a fost, de la origini până în zilele noastre, o medicină europeană. Ultima carte **Chirurgul și lumea sa** apărută în 2004 este, de fapt, o sensibilă mărturisire de credință, care ar trebui citită de toți chirurgii.

Școala formată de profesor este valoroasă, fiind alcătuită nu doar de profesori universitari care au urmat la catedră (Dan Făgărășanu, T. Horvat, A. Popovici, I. Popescu, M. Ionescu, C. Vasilescu, C. Popa), dar și din profesori răspândiți în toate centrele universitare (R. Nemeș, D. Mogoș, V. Sârbu, I. Așchie, D. Straja, V. Crinu, etc), în toate orașele reședință de județ (S. Hâncu, Fl. Georgescu, A. Beznea, St. Chicoș, M. Toma, G. Roman) și în diferite colțuri ale lumii (Martin Constantinescu, A. Milcu, D. Stoica), discipoli care l-au iubit necondiționat. Profesorul era mândru de două mari realizări ale sale *„bolnavii cărora le-am fost de folos și elevii care mă depășesc”*.

Un mare profesor trăiește atât timp cât este pomenit de ultimul său elev, deci Profesorul trăiește și astăzi, nu prin medalia primită, nu prin statuia din fața Clinicii pe care a format-o, ci prin ceea ce a sădit în sufletele discipolilor săi, ajunși, la rându-le, mari profesori, care vor fi pomeniți de studenții lor. E logica firească a vieții, a dăruirii. Este, într-un fel, și menirea acestei cărți care face nemuritor un chip, un om, un medic ilustru.

Cartea a fost scrisă cu admirație nedezmințiă de un mare chirurg, Irinel Popescu, recunoscut pentru înaltul său profesionalism, despre un fost mare chirurg, mentorul său, Dan Setlacec. Se poate spune sincer: ,,**Așa dascăl, așa urmași**”.

E. Târcoveanu, Cr. Lupașcu